

Sbírka soudních rozhodnutí

STANOVISKO GENERÁLNÍHO ADVOKÁTA
YVESE BOTA
přednesené dne 29. listopadu 2011¹

Věc C-406/10

**SAS Institute Inc.
proti
World Programming Ltd**

[žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná High Court of Justice (England & Wales), Chancery Division (Spojené království)]

„Duševní vlastnictví — Směrnice 91/250/EHS — Směrnice 2001/29/ES — Právní ochrana počítačových programů — Vytváření různých programů, které přebírají funkce jiného počítačového programu bez přístupu k jeho zdrojovému kódu“

1. Projednávanou žádostí o rozhodnutí o předběžné otázce je Soudní dvůr vyzván, aby upřesnil rozsah autorskoprávní ochrany poskytované počítačovým programům podle směrnice 91/250/EHS², jakož i autorskoprávní ochrany poskytované dílům směrnicí 2001/29/ES³.
2. Podstatou otázek High Court of Justice (England & Wales), (Chancery Division) (Spojené království) konkrétně je, zda funkce počítačového programu a programovací jazyk požívají autorskoprávní ochrany podle čl. 1 odst. 2 směrnice 91/250. Toto ustanovení uvádí, že se uvedená ochrana vztahuje na vyjádření počítačového programu v jakékoliv formě, a připomíná, že myšlenky a zásady, na kterých je založen kterýkoliv z prvků počítačového programu, nejsou podle této směrnice chráněny.
3. Mimoto je Soudní dvůr vyzván, aby rozhodl o tom, zda čl. 1 odst. 2 a článek 6 směrnice 91/250 musí být vykládány v tom smyslu, že za úkon vyžadující schválení není považována skutečnost, že nabyvatel licence rozmnožil kód nebo přeložil formu kódu formátu datového souboru, aby mohl ve svém vlastním počítačovém programu napsat zdrojový kód, který čte soubory a zapisuje do souborů v tomto formátu.
4. Kromě toho předkládající soud žádá Soudní dvůr o upřesnění rozsahu výjimky z výlučných práv autora počítačového programu stanovené v čl. 5 odst. 3 uvedené směrnice, podle níž může osoba oprávněná užívat rozmnoženinu počítačového programu při zavádění, zobrazování, provozu, přenosu nebo ukládání počítačového programu do paměti, k němuž je oprávněna, bez svolení nositele práv tento program zkoumat, studovat nebo zkoušet jeho funkčnost za účelem zjištění myšlenek a zásad, které jsou základem kteréhokoliv z prvků programu.
5. Konečně je Soudní dvůr vyzván, aby se vyjádřil k otázce ohledně rozsahu ochrany stanovené v čl. 2 písm. a) směrnice 2001/29, který pro autora stanoví výlučné právo udělit svolení s přímým nebo nepřímým, dočasným nebo trvalým rozmnožováním jeho díla jakýmkoliv prostředky a v jakékoliv

1 — Původní jazyk: francouzština.

2 — Směrnice Rady ze dne 14. května 1991 o právní ochraně počítačových programů (Úř. věst. L 122, s. 42; Zvl. vyd. 17/01, s. 114).

3 — Směrnice Evropského parlamentu a Rady ze dne 22. května 2001 o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti (Úř. věst. L 167, s. 10; Zvl. vyd. 17/01, s. 230).

formě, vcelku nebo po částech, nebo takovéto rozmnožování zakázat. Konkrétně jde o otázku, zda skutečnost, že v rámci počítačového programu nebo v uživatelské příručce byly rozmnoženy některé prvky popsané v uživatelské příručce k jinému počítačovému programu, představuje podle tohoto ustanovení porušení autorského práva k poslední uvedené příručce.

6. V tomto stanovisku vysvětlím důvody, proč se domnívám, že čl. 1 odst. 2 směrnice 91/250 musí být vykládán v tom smyslu, že funkce počítačového programu ani programovací jazyk nemohou jako takové požívat autorskoprávní ochrany. Bude naopak na vnitrostátním soudu, aby ověřil, zda autor počítačového programu tím, že tyto funkce rozmnožil ve svém programu, rozmnožil podstatnou část prvků prvního programu, které jsou vyjádřením vlastního duševního výtvoru autora.

7. Kromě toho Soudnímu dvoru navrhu, aby rozhodl, že čl. 1 odst. 2 a článek 6 směrnice 91/250 musí být vykládány v tom smyslu, že za úkon vyžadující schválení není považována skutečnost, že nabyvatel licence rozmnožil kód nebo přeložil formu kódu formátu datového souboru, aby mohl ve svém vlastním počítačovém programu napsat zdrojový kód, který čte soubory a zapisuje do souborů v tomto formátu, za podmínky, že je tento úkon naprosto nezbytný za účelem získání informací nutných k zajištění interoperability mezi prvky různých programů. V důsledku uvedeného úkonu nesmí být tomuto nabyvateli licence umožněno rozmnožit kód počítačového programu ve svém vlastním programu, což přísluší ověřit vnitrostátnímu soudu.

8. Dále vysvětlím důvody, proč se domnívám, že čl. 5 odst. 3 této směrnice ve spojení s čl. 4 písm. a) a b) a čl. 5 odst. 1 uvedené směrnice musí být vykládán v tom smyslu, že se výraz „zavádění, zobrazování, provoz, přenos nebo ukládání [...] počítačového programu [do paměti], k němuž je [osoba oprávněná užívat rozmnoženinu počítačového programu] oprávněna“, vztahuje k úkonům, k nimž tato osoba získala svolení nositele práv, jakož i k úkonům spočívajícím v nahrávání a provozování nezbytným k využití počítačového programu způsobem, ke kterému je určen. V důsledku zkoumání, studování nebo zkoušení fungování počítačového programu v souladu s tímto ustanovením nesmí být osobě oprávněné užívat rozmnoženinu tohoto programu umožněn přístup k takovým informacím chráněným autorským právem, jako je zdrojový nebo strojový kód.

9. Konečně Soudnímu dvoru navrhu rozhodnout, že čl. 2 písm. a) směrnice 2001/29 musí být vykládán v tom smyslu, že skutečnost, že v rámci počítačového programu nebo v uživatelské příručce byly rozmnoženy některé prvky popsané v příručce k jinému počítačovému programu, může představovat porušení autorského práva k poslední uvedené příručce, jestliže – což přísluší ověřit vnitrostátnímu soudu – takto rozmnožené prvky jsou vyjádřením vlastního duševního výtvoru autora.

I – Právní rámec

A – Unijní právo

1. Směrnice 91/250

10. Cílem směrnice 91/250 je harmonizovat právní předpisy členských států v oblasti právní ochrany počítačových programů vymezením minimální úrovně ochrany⁴.

11. Podle osmého bodu odůvodnění uvedené směrnice by kritéria uplatňovaná při zjišťování, zda počítačový program je nebo není původním dílem, neměla obsahovat žádné kvalitativní hodnocení nebo posuzování estetických vlastností programu.

⁴ — Viz první, čtvrtý a pátý bod odůvodnění této směrnice.

12. Třináctý bod odůvodnění směrnice 91/250 uvádí, že pro vyloučení jakýchkoliv nejasností je nutno stanovit, že předmětem ochrany je pouze vyjádření počítačového programu a že myšlenky a zásady, na kterých jsou založeny jednotlivé prvky programu včetně myšlenek a zásad, na kterých jsou založena rozhraní, nejsou chráněny autorským právem ve smyslu této směrnice. V souladu s touto zásadou autorského práva se ochrana podle této směrnice nevztahuje na myšlenky a zásady, na kterých je založena logika, algoritmy a programovací jazyky⁵.

13. Článek 1 této směrnice zní následovně:

„1. V souladu s ustanoveními této směrnice chrání členské státy počítačové programy autorskými právy stejně jako literární díla ve smyslu Bernské úmluvy o ochraně literárních a uměleckých děl. Pro účely této směrnice se ‚počítačovým programem‘ rozumí i přípravný koncepční materiál.

2. Ochrana podle této směrnice se vztahuje na vyjádření počítačového programu v jakékoliv formě. Myšlenky a zásady, na kterých je založen kterýkoliv z prvků počítačového programu včetně myšlenek a zásad, na kterých je založeno jeho rozhraní, nejsou chráněny autorským právem podle této směrnice.

3. Počítačový program je chráněn, pokud je původní, v tom smyslu, že je vlastním duševním výtvorem autora. Pro stanovení způsobilosti k ochraně není uplatňováno žádné jiné kritérium.“

14. Článek 4 uvedené směrnice stanoví:

„S výhradou ustanovení článků 5 a 6 zahrnují výlučná práva nositele práv ve smyslu článku 2 právo činit sám a právo udělovat svolení jinému k:

- a) stálému nebo dočasnému rozmnožování počítačového programu jako celku nebo jeho části, a to jakýmkoliv prostředky a v jakékoliv formě. Pokud je takové rozmnožování nezbytné pro zavedení, zobrazení, provoz, přenos nebo ukládání počítačového programu do paměti, vyžadují tyto rozmnožovací úkony svolení nositele práva;
- b) překladům, zpracování, úpravám a k jakékoliv jiné změně počítačového programu a k rozmnožování programu z těchto úkonů vyplývajícím, aniž jsou dotčena práva osoby provádějící změnu programu;
- c) jakékoliv formě veřejného šíření, včetně pronájmu, jehož předmětem je původní počítačový program nebo jeho rozmnoženiny. První prodej rozmnoženiny počítačového programu ve Společenství provedený nositelem práv nebo s jeho svolením je vyčerpáním práva na šíření této rozmnoženiny v rámci Společenství s výjimkou práva na kontrolu dalšího pronájmu počítačového programu nebo jeho rozmnoženin.“

15. Článek 5 směrnice 91/250 uvádí následující:

„1. Pokud nejsou ve smlouvě sjednána zvláštní ustanovení, nevyžadují svolení nositele práv úkony uvedené v čl. 4 písm. a) a b), pokud se jedná o úkony nezbytné k tomu, aby umožnily oprávněnému nabyvateli užívat počítačový program způsobem, ke kterému je určen, včetně opravy chyb.

2. Oprávněnému uživateli počítačového programu nemůže být smluvně bráněno, aby z něho pořizoval záložní rozmnoženinu, pokud je nezbytná pro užívání programu.

3. Osoba oprávněná užívat rozmnoženinu počítačového programu může při zavádění, zobrazování, provozu, přenosu nebo ukládání do paměti počítačového programu [ukládání počítačového programu do paměti], k němuž je oprávněna, bez svolení nositele práv tento program zkoumat, studovat nebo

5 — Viz čtrnáctý bod odůvodnění směrnice 91/250.

zkoušet jeho funkčnost za účelem zjištění myšlenek a zásad, které jsou základem kteréhokoliv z prvků programu.“

16. Článek 6 této směrnice zní následovně:

„1. Svolení nositele práv není požadováno, pokud je rozmnožování kódu nebo překlad formy tohoto kódu ve smyslu čl. 4 písm. a) a b) nezbytný pro získání informací o interoperabilitě [informací nutných k zajištění interoperability] nezávisle vytvořeného počítačového programu s jinými programy za předpokladu, že jsou splněny tyto podmínky:

- a) uvedené úkony jsou prováděny nabyvatelem licence nebo oprávněným uživatelem rozmnoženiny počítačového programu anebo jejich jménem, a to osobou k tomuto pověřenou;
- b) informace nezbytné k dosažení interoperability nebyly dříve pro osoby uvedené v písm. a) snadno a rychle přístupné a
- c) uvedené úkony jsou omezeny na části původního programu nezbytné pro dosažení interoperability.

2. Ustanovení odstavce 1 nezakládají oprávnění k tomu, aby informace získané v rámci uplatňování tohoto odstavce:

- a) byly používány k jiným účelům než k dosažení interoperability počítačového programu vytvořeného nezávislým způsobem;

[...]

3. V souladu s ustanoveními Bernské úmluvy o ochraně literárních a uměleckých děl nesmí být tento článek vykládán způsobem, který by umožnil, že by jeho provádění způsobilo neodůvodněnou újmu na oprávněných zájmech nositele práva nebo jím bylo dotčeno běžné využívání počítačového programu.“

17. Kromě toho podle čl. 9 odst. 1 druhé věty směrnice 91/250 jsou veškerá smluvní ustanovení, která jsou v rozporu s článkem 6 této směrnice nebo s výjimkami uvedenými v čl. 5 odst. 2 a 3 též směrnice, od počátku neplatná.

2. Směrnice 2001/29

18. Směrnice 2001/29 se týká právní ochrany autorského práva a práv s ním souvisejících v rámci vnitřního trhu, a to se zvláštním zřetelem na informační společnost⁶.

19. Uvedená směrnice se použije, aniž jsou dotčeny stávající předpisy týkající se zejména právní ochrany počítačových programů⁷.

20. Článek 2 písm. a) této směrnice uvádí, že členské státy stanoví výlučné právo autora udělit svolení s přímým nebo nepřímým, dočasným nebo trvalým rozmnožováním jeho děl jakýmkoliv prostředky a v jakékoliv formě, vcelku nebo po částech, nebo takovému rozmnožování zakázat.

6 — Viz čl. 1 odst. 1 této směrnice.

7 — Viz čl. 1 odst. 2 písm. a) směrnice 2001/29.

B – Vnitrostátní právo

21. Směrnice 91/250 a 2001/29 byly ve vnitrostátním právním řádu provedeny zákonem z roku 1988 o právu autorském a o právech k průmyslovým vzorům a patentům (Copyright, Designs and Patents Act 1988), ve znění nařízení z roku 1992 o právu autorském (ochrana počítačových programů) [Copyright (Computer Programs) Regulations 1992], jakož i nařízení z roku 2003 o právu autorském a právech s ním souvisejících (Copyright and Related Rights Regulations 2003) (dále jen „zákon z roku 1988“).

22. Článek 1 odst. 1 písm. a) zákona z roku 1988 stanoví, že autorské právo je vlastnickým právem k původním literárním, dramatickým, hudebním nebo výtvarným dílům. Podle čl. 3 odst. 1 písm. a) až d) tohoto zákona se „literárním dílem“ rozumí jakékoli dílo s výjimkou dramatického nebo hudebního díla zachycené v písemné formě nebo vyjádřené přednesem či zpěvem, zejména tabulka nebo kompilace s výjimkou databází, počítačový program, přípravný koncepční materiál k počítačovému programu, a databáze.

23. Článek 16 odst. 1 písm. a) uvedeného zákona stanoví, že nositel autorského práva k dílu má výlučné právo na rozmnožování díla.

24. Podle čl. 16 odst. 3 písm. a) a b) zákona z roku 1988 platí omezení podle autorského práva v přímém či nepřímém nakládání s dílem jak ve vztahu k dílu jako celku, tak ve vztahu k jakékoli jeho podstatné části.

25. Podle čl. 17 odst. 2 uvedeného zákona se „úkonem rozmnožení“ literárního, dramatického, hudebního nebo výtvarného díla rozumí skutečnost, že je kopie díla zachycena v jakékoli hmotné formě. To zahrnuje uložení díla do paměti jakéhokoliv nosiče elektronickými prostředky.

26. Článek 50BA odst. 1 zákona z roku 1988 naproti tomu uvádí, že o porušení autorského práva se nejedná, pokud oprávněný uživatel rozmnoženiny počítačového programu při zavádění, zobrazování, provozu, přenosu nebo ukládání počítačového programu do paměti, k němuž je oprávněn, zkoumá, studuje nebo zkouší fungování tohoto programu za účelem zjištění myšlenek a zásad, které jsou základem kteréhokoliv z jeho prvků. Článek 50BA odst. 2 tohoto zákona upřesňuje, že je-li určitý úkon podle uvedeného odstavce 1 povolen, nepřihlíží se ke smluvním ujednáním či podmínkám, jejichž cílem je tyto úkony zakázat nebo omezit.

II – Skutkové okolnosti a spor v původním řízení

27. Společnost SAS Institute Inc. (dále jen „společnost SAS Institute“) vyvinula analytický software známý jako „SAS“ (dále jen „systém SAS“). Systém SAS je integrovaný systém programů, které uživatelům umožňují provádět činnosti spočívající ve zpracování a analýze údajů, zejména pak statistických údajů. Zásadní složka systému SAS se nazývá „Base SAS“. Umožňuje uživatelům psát a provozovat programové aplikace pro nakládání s údaji. Tyto aplikace jsou napsány v jazyce známém jako jazyk SAS.

28. Funkce Base SAS lze rozšířit doplňkovými moduly. Věc v původním řízení se týká konkrétně tří z těchto modulů. Jedná se o SAS/ACCESS, SAS/GRAPH a SAS/STAT (dále jen, společně s Base SAS, „moduly SAS“).

29. Předkládající soud vysvětluje, že zákazníci společnosti SAS Institute před tím, než došlo k událostem, které jsou základem projednávaného sporu, neměli jinou možnost než si opakovaně pořizovat uživatelskou licenci k modulům SAS, aby mohli i nadále provozovat své programové aplikace existující v jazyce SAS a vytvářet nové takové aplikace. Zákazník, který chtěl změnit dodavatele programového vybavení, tak byl nucen přepsat své stávající programové aplikace v jiném jazyce, což vyžaduje značnou investici.

30. Z tohoto důvodu přišla společnost World Programming Limited (dále jen „společnost WPL“) s nápadem vytvořit alternativní počítačový program, World Programming System (dále jen „systém WPL“), schopný provozovat programové aplikace napsané v jazyce SAS.

31. Společnost WPL neskrývá, že jejím záměrem bylo co možná nejvěrněji napodobit (emulovat) velkou část funkcí modulů SAS. Proto zabezpečila, aby tytéž vstupní údaje⁸ generovaly tytéž výstupní údaje⁹. Záměrem společnosti WPL bylo zajistit, aby programové aplikace jejich zákazníků mohly být provozovány v systému WPL stejným způsobem jako v rámci modulů SAS.

32. Předkládající soud upřesňuje, že není prokázáno, že by společnost WPL v rámci této činnosti získala přístup ke zdrojovému kódu¹⁰ modulů SAS, rozmnožila jakoukoli část textu tohoto kódu či rozmnožila jakoukoli část strukturální koncepce uvedeného kódu.

33. Společnost SAS Institute se domáhá určení, že praktiky společnosti WPL představují porušení jejího autorského práva k jejím počítačovým programům. Dvěma samostatnými rozhodnutími britské soudy rozhodly, že se nejedná o porušení autorského práva ke zdrojovému kódu počítačového programu, zkoumá-li soutěžitel nositele autorského práva, jak program funguje, a následně napíše svůj vlastní program, který tyto funkce napodobuje.

34. Společnost SAS Institute, která tento přístup zpochybňuje, podala žalobu k předkládajícímu soudu. Společnosti WPL především vytýká,

- že tím, že vytvořila systém WPL, rozmnožila příručky k systému SAS (dále jen „příručky SAS“) zveřejněné společností SAS Institute, a porušila tak její autorské právo k příručkám SAS;
- že v důsledku toho nepřímo rozmnožila počítačové programy obsahující moduly SAS, a porušila tak její autorské právo k těmto modulům;
- že použila verzi systému SAS nazvanou „Learning Edition“ v rozporu s podmínkami licence vztahující se k této verzi a se závazky přijatými v rámci této licence, jakož i s jejím autorským právem k uvedené verzi, a
- že tím, že vytvořila svou vlastní příručku (dále jen „příručka WPL“), porušila autorské právo k příručkám SAS.

III – Předběžné otázky

35. Vzhledem k pochybnostem ohledně výkladu ustanovení unijního práva se High Court of Justice (England & Wales), Chancery Division, rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:

- „1) Je-li počítačový program (dále jen ‚první program‘) chráněn autorským právem jako literární dílo, musí být čl. 1 odst. 2 [směrnice 91/250] vykládán v tom smyslu, že o porušení autorského práva k prvnímu programu se nejedná v případě, že soutěžitel nositele autorského práva bez přístupu ke zdrojovému kódu prvního programu, přímo či prostřednictvím takového postupu, jako je rozklad strojového kódu, vytvoří jiný program (dále jen ‚druhý program‘), který rozmnožuje funkce prvního programu?

8 — Vstupní údaje jsou údaje, které uživatelé zadávají do systému.

9 — Výstupní údaje jsou výsledky na základě zpracování vstupních údajů počítačovým programem.

10 — Pro počítačový program je výchozí zdrojový kód vypracovaný programátorem. Tento kód, jenž sestává ze slov, je člověku srozumitelný. Nelze však na počítači spustit. Aby mohl být spuštěn, je třeba jej zkompileovat za účelem přeložení do jazyka počítače v binární formě, nejčastěji za použití čísel 0 a 1. To se označuje jako „strojový kód“.

- 2) Má na odpověď na první otázku vliv některá z těchto skutečností:
 - a) povaha nebo rozsah funkcí prvního programu;
 - b) povaha nebo rozsah odbornosti, duševního úsilí a práce, které byly vynaloženy autorem prvního programu při koncipování funkcí tohoto prvního programu;
 - c) míra podrobnosti, v jaké byly funkce prvního programu rozmnoženy v druhém programu;
 - d) skutečnost, že zdrojový kód druhého programu případně rozmnožuje prvky zdrojového kódu prvního programu v rozsahu, který jde nad rámec toho, co je zcela nezbytné za účelem vytvoření stejných funkcí, jako jsou funkce prvního programu?
- 3) Vykládá-li a provádí-li první program programové aplikace napsané uživateli prvního programu v programovacím jazyce vytvořeném autorem prvního programu, který zahrnuje klíčová slova vytvořená nebo zvolená autorem prvního programu a skladbu vytvořenou autorem prvního programu, musí být čl. 1 odst. 2 [směrnice 91/250] vykládán v tom smyslu, že o porušení autorského práva k prvnímu programu se nejedná v případě, že druhý program je napsán tak, že vykládá a provádí programové aplikace za použití stejných klíčových slov a stejné skladby?
- 4) Čte-li první program datové soubory a zapisuje-li do těchto souborů ve zvláštním formátu vytvořeném autorem prvního programu, musí být čl. 1 odst. 2 [směrnice 91/250] vykládán v tom smyslu, že o porušení autorského práva k prvnímu programu se nejedná v případě, že je druhý program napsán tak, že čte datové soubory a zapisuje do těchto souborů ve stejném formátu?
- 5) Bude se odpověď na první, třetí a čtvrtou otázku lišit, pokud autor druhého programu tento program vytvořil:
 - a) na základě zkoumání, studování a zkoušení funkčnosti prvního programu, nebo
 - b) na základě čtení příručky vytvořené a zveřejněné autorem prvního programu, která popisuje funkce tohoto prvního programu (dále jen „příručka“), nebo
 - c) na základě obou skutečností uvedených v písmenech a) i b)?
- 6) Má-li určitá osoba právo užívat rozmnoženinu prvního programu na základě licence, musí být čl. 5 odst. 3 [směrnice 91/250] vykládán v tom smyslu, že je nabyvatel licence oprávněn bez svolení nositele autorského práva program zavádět, zobrazovat, provozovat, přenášet nebo ukládat do paměti za účelem zkoumání, zkoušení nebo studování fungování prvního programu, aby zjistil myšlenky a zásady, na kterých je každý prvek programu založen, opravňuje-li licence svého nabyvatele k zavádění, zobrazování, provozu, přenosu nebo ukládání prvního programu do paměti, pokud je uvedený program užíván pro konkrétní účely povolené licencí, avšak úkony za účelem zkoumání, studování nebo zkoušení prvního programu překračují rozsah účelu, který je licencí povolen?
- 7) Musí být čl. 5 odst. 3 [směrnice 91/250] vykládán v tom smyslu, že zkoumání, studování nebo zkoušení fungování prvního programu je třeba považovat za úkony prováděné za účelem zjištění myšlenek a zásad, na kterých je každý prvek prvního programu založen, pokud jsou tyto úkony prováděny s cílem:
 - a) zjistit, jakým způsobem první program funguje, zejména pokud jde o podrobnosti, které nejsou popsány v příručce, za účelem napsání druhého programu způsobem uvedeným v první otázce [...];

- b) zjistit, jak první program vykládá a provádí věty napsané v programovacím jazyce, který vykládá a provádí (viz třetí otázka [...]);
 - c) zjistit formáty datových souborů, které jsou čteny prvním programem či do nichž první program zapisuje (viz čtvrtá otázka [...]);
 - d) porovnat výkon druhého programu s prvním programem za účelem zjištění důvodů, proč se jejich výkon liší, a zlepšení výkonu druhého programu;
 - e) provést souběžné zkoušky prvního a druhého programu za účelem porovnání jejich výstupů v průběhu vyvíjení druhého programu, zvláště současným prováděním stejných zkušebních skriptů prostřednictvím prvního i druhého programu;
 - f) zjistit výstup logovacího souboru vytvořeného prvním programem za účelem vytvoření logovacího souboru, který je z hlediska vzhladu totožný či podobný;
 - g) zajistit, aby první program poskytl výstupní údaje (konkrétně údaje, které přiřazují americká poštovní směrovací čísla k jednotlivým státům Spojených států amerických) za účelem zjištění, zda odpovídají oficiálním databázím obsahujícím takové údaje, a pokud tomu tak není, za účelem naprogramování druhého programu tak, aby reagoval na stejné vstupní údaje stejným způsobem jako první program.
- 8) Je-li příručka chráněna autorským právem k literárnímu dílu, musí být čl. 2 písm. a) [směrnice 2001/29] vykládán v tom smyslu, že o porušení autorského práva k příručce se jedná v případě, že autor druhého programu rozmnoží či podstatným způsobem rozmnoží v druhém programu kterýkoliv z následujících prvků popsanych v příručce:
- a) výběr statistických operací, které byly provedeny v prvním programu;
 - b) matematické vzorce použité v příručce k popisu těchto operací;
 - c) konkrétní příkazy či kombinace příkazů, kterými lze tyto operace vyvolat;
 - d) volby, které autor prvního programu stanovil v případě jednotlivých příkazů;
 - e) klíčová slova a skladbu, které rozpoznává první program;
 - f) implicitní hodnoty, které se autor prvního programu rozhodl použít pro případ, že konkrétní příkaz či volba nebudou uživatelem upřesněny;
 - g) počet smyček, které první program za určitých okolností provede?
- 9) Musí být čl. 2 písm. a) [směrnice 2001/29] vykládán v tom smyslu, že o porušení autorského práva k příručce se jedná v případě, že autor druhého programu rozmnoží nebo podstatným způsobem rozmnoží v příručce, jež popisuje druhý program, klíčová slova a skladbu, které rozpoznává první program?“

IV – Má analýza

36. Podle mého názoru lze otázky položené ze strany High Court of Justice (England & Wales), Chancery Division, projednat následujícím způsobem.

37. Zprvč, podstatou první až třetí otázky předkládajícího soudu je, zda musí být čl. 1 odst. 2 směrnice 91/250 vykládán v tom smyslu, že se funkce počítačového programu a programovací jazyk považují za vyjádření tohoto programu, a mohou tedy požívat autorskoprávní ochrany stanovené touto směrnicí.

38. Zadruhé, čtvrtou otázku chápu tak, že jejím prostřednictvím chce předkládající soud ve skutečnosti zjistit, zda musí být čl. 1 odst. 2 a článek 6 uvedené směrnice vykládány v tom smyslu, že za úkon vyžadující schválení není považována skutečnost, že nabyvatel licence rozmnoží kód nebo přeloží formu kódu formátu datového souboru, aby mohl ve svém vlastním počítačovém programu napsat zdrojový kód, který čte soubory a zapisuje do souborů v tomto formátu.

39. Zatřetí, podstatou páté až sedmé otázky předkládajícího soudu je žádost, aby Soudní dvůr upřesnil rozsah výjimky z požadavku schválení nositelem autorského práva stanovené v čl. 5 odst. 3 též směrnice. Konkrétně si předkládající soud klade otázku, zda výraz „zavádění, zobrazování, provoz, přenos nebo ukládání [...] počítačového programu [do paměti], k němuž je [osoba oprávněná užívat rozmnoženinu počítačového programu] oprávněna“, zahrnuje pouze úkony, které je nabyvatel uživatelské licence k počítačovému programu v souladu s touto licencí oprávněn provádět a zda má účel, za kterým jsou tyto úkony prováděny, dopad na možnost nabyvatele uvedené licence se této výjimky dovolávat.

40. Konečně, podstatou osmé a deváté otázky předkládajícího soudu je, zda musí být čl. 2 písm. a) směrnice 2001/29 vykládán v tom smyslu, že rozmnožení – k němuž dochází v počítačovém programu nebo uživatelské příručce – určitých prvků popsanych v uživatelské příručce k jinému počítačovému programu představuje porušení autorského práva k posledně uvedené příručce.

A – K ochraně funkcí počítačového programu a programovacího jazyka podle čl. 1 odst. 2 směrnice 91/250

41. Otázky předkládajícího soudu se ve skutečnosti týkají předmětu a šíře ochrany poskytované směrnicí 91/250. Konkrétně jde v projednávané věci o to, zda funkce¹¹, programovací jazyk, jakož i formáty datových souborů počítačového programu představují vyjádření tohoto programu a mohou z tohoto důvodu požívat autorskoprávní ochrany podle této směrnice.

42. Připomínám, že čl. 1 odst. 1 směrnice 91/250 stanoví, že členské státy chrání počítačové programy stejně jako literární díla. Autorskoprávní ochrana se uplatňuje ve vztahu k jakékoli formě vyjádření počítačového programu, nikoli k myšlenkám a zásadám, na kterých je založen kterýkoli z prvků počítačového programu¹². Čtrnáctý bod odůvodnění této směrnice rovněž uvádí, že v souladu s touto zásadou autorského práva se ochrana podle této směrnice nevztahuje na myšlenky a zásady, na kterých je založena logika, algoritmy a programovací jazyky.

43. Uvedená zásada je rovněž převzata do mezinárodních textů. Článek 2 smlouvy Světové organizace duševního vlastnictví (WIPO) o právu autorském¹³ konkrétně stanoví, že ochrana autorského práva se vztahuje na vyjádření, nikoli však na myšlenky, postupy, způsoby fungování nebo matematické pojmy jako takové.

44. Důvodem je skutečnost, že originalita díla, která zakládá přístup k právní ochraně, spočívá nikoli v myšlence, která nepožívá žádné ochrany, ale jejím vyjádření.

11 — Jeví se, že předkládající soud užívá ve svých předběžných otázkách a v textu svého předkládacího rozhodnutí výrazy „funkce“ a „funkčnost“ bez rozdílu ve významu. Z důvodů jasnosti budu v tomto stanovisku užívat pouze výraz „funkce“.

12 — Viz čl. 1 odst. 2 směrnice 91/250.

13 — Smlouva přijatá v Ženevě dne 20. prosince 1996 byla schválena jménem Společenství rozhodnutím Rady 2000/278/ES ze dne 16. března 2000 (Úř. věst. L 89, s. 6; Zvl. vyd. 11/33, s. 208).

45. Pokud jde o počítačové programy, směrnice 91/250 pojem „vyjádření počítačového programu v jakékoliv formě“ dále nerozvádí.

46. Tato neexistence definice vyplývá z výslovné vůle zákonodárce Unie. Evropská komise totiž ve svém návrhu směrnice¹⁴ uvádí, že „[z]nalci poukázali na to, že jakákoli definice ve směrnici toho, co je programem, by se nezbytně stala obsoletní, kdyby se v důsledku pokroku technologie změnila povaha programů, jak je známe v současnosti“¹⁵.

47. Zákonodárce Unie nicméně uvedl, že tvořivost, know-how a vynalézavost se projevují ve způsobu, jakým je program vypracován. Programátor stanoví úkoly, které má počítačový program provést, a provádí analýzu prostředků, kterými lze k odpovídajícím výsledkům dospět. Autor počítačového programu zvolí – stejně jako autor knihy – etapy, které je třeba překonat, a způsob vyjádření těchto etap, a vtiskne počítačovému programu jeho zvláštní vlastnosti, pokud jde o rychlost, efektivitu, či dokonce styl¹⁶.

48. Počítačový program tudíž může být chráněn až od okamžiku, kdy volba a uspořádání těchto prvků vyjadřují tvořivost a know-how autora, a činí tak jeho dílo odlišným od děl ostatních autorů¹⁷.

49. V rozsudku ze dne 22. prosince 2010, Bezpečnostní softwarová asociace¹⁸, Soudní dvůr upřesnil, že předmětem ochrany přiznané směrnicí 91/250 je jakákoliv forma vyjádření počítačového programu, která umožňuje program rozmnožit v různých počítačových kódech, jako jsou zdrojový a strojový kód¹⁹. Rovněž rozhodl, že jakákoli forma vyjádření počítačového programu musí být chráněna od okamžiku, kdy by její rozmnožení způsobilo rozmnožení samotného počítačového programu, a umožnilo by tak počítači, aby plnil svou funkci²⁰.

50. Ochrana počítačového programu se tedy neomezuje na znakové prvky tohoto programu, to znamená na zdrojový a strojový kód, ale vztahuje se na jakékoli ostatní prvky, které vyjadřují tvořivost jeho autora.

51. V takto definovaném rámci je nyní třeba postupně posoudit otázky, zda lze funkce počítačového programu a programovací jazyk považovat za vyjádření programu, a zda tedy mohou požívat ochrany stanovené směrnicí 91/250.

1. K autorskoprávní ochraně funkcí počítačového programu

52. Funkce počítačového programu lze definovat jako veškeré možnosti, které systém pro zpracování informací nabízí, tedy jednotlivé úkony tohoto programu. Jinými slovy jsou funkcemi počítačového programu služby, které od něj uživatel očekává.

53. Podle mého názoru nemohou být funkce počítačového programu jako takové předmětem autorskoprávní ochrany podle čl. 1 odst. 1 směrnice 91/250.

54. Vezměme konkrétní příklad. Pokud se programátor rozhodne vyvinout počítačový program pro rezervování letenek, bude v tomto programovém vybavení řada funkcí nezbytných k provádění těchto rezervací. Počítačový program totiž bude muset být schopen v náležitém pořadí nalézt let hledaný

14 — Návrh směrnice Rady o právní ochraně počítačových programů [KOM(1988) 816 v konečném znění, dále jen „návrh směrnice“].

15 — Viz čl. 1 odst. 1 první pododstavec uvedený v druhé části návrhu směrnice nadepsané „Zvláštní ustanovení“.

16 — Viz bod 2.3 návrhu směrnice.

17 — Viz bod 2.5 návrhu směrnice.

18 — C-393/09, Sb. rozh. s. I-13971.

19 — Bod 35.

20 — Bod 38.

uživatel, ověřit, zda jsou na něm volná místa, rezervovat sedadlo, zaregistrovat údaje týkající se uživatele, zpracovat údaje týkající se platby on-line, a konečně vydat elektronickou letenku tohoto uživatele²¹. Všechny tyto funkce, či úkony jsou dány jasně stanoveným a vymezeným cílem. V tomto smyslu tedy vykazují podobnost s myšlenkou. Mohou tudíž existovat počítačové programy nabízející stejné funkce.

55. Existuje naopak řada prostředků, jak tyto funkce konkretizovat, a jsou to právě tyto prostředky, které budou moci požívat autorskoprávní ochrany podle směrnice 91/250. Jak již totiž bylo uvedeno, tvořivost, know-how a vynalézavost se projevují ve způsobu, jakým je program vypracován, jak je napsán. Programátor používá vzorce a algoritmy, které jsou jako takové vyloučeny z autorskoprávní ochrany²², jelikož jsou srovnatelné se slovy, která básníkovi či romanopisci slouží k jejich literární tvorbě²³. Avšak způsob, jakým jsou všechny tyto prvky uspořádány, jako například styl, v němž je počítačový program napsán, může být projevem vlastního duševního výtvaru autora, a bude tedy moci být předmětem ochrany.

56. Tato analýza je podle mého názoru ostatně potvrzena přípravnými pracemi, které vedly k přijetí směrnice 91/250. Ve svém návrhu směrnice totiž Komise vysvětluje, že hlavní výhodou autorskoprávní ochrany počítačových programů je, že se vztahuje jen na individuální vyjádření díla, a že tak ponechává žádoucí volnost jiným autorům, aby vytvářeli podobné nebo dokonce stejné programy za podmínky, že se zdrží rozmnožování²⁴. Tento bod je zvláště důležitý, jelikož algoritmů, které počítačové programy využívají, je sice značný, ale nikoli neomezený počet²⁵.

57. Připustit, že by funkce počítačového programu jako taková mohla být předmětem ochrany, by znamenalo umožnit monopolizaci myšlenek, a to na úkor technického pokroku a průmyslového rozvoje.

58. Kromě toho si předkládající soud klade otázku, zda je rozmnožování prvků zdrojového kódu vztahujících se k určité funkci počítačového programu ve zdrojovém kódu jiného počítačového programu porušením výlučných práv autora prvního programu.

59. Podle mého názoru – stejně jako v případě ostatních děl, která mohou požívat autorskoprávní ochrany – může být porušením autorského práva rozmnožení podstatné části vyjádření funkcí počítačového programu.

60. V rozsudku ze dne 16. července 2009, Infopaq International²⁶, totiž Soudní dvůr rozhodl, že jednotlivé části díla požívají ochrany podle čl. 2 písm. a) směrnice 2001/29 za podmínky, že obsahují určité prvky, které jsou vyjádřením vlastního duševního výtvaru autora tohoto díla²⁷. Vzhledem k tomu, že počítačový program je třeba považovat za plnohodnotné literární dílo²⁸, musí být přijata stejná analýza ve vztahu k prvkům, které představují vyjádření vlastního duševního výtvaru autora počítačového programu.

61. Mimoto si předkládající soud klade otázku, zda mohou mít na tuto analýzu dopad povaha a rozsah funkce určitého počítačového programu rozmnožené v jiném počítačovém programu nebo také míra podrobnosti, v níž byla tato funkce rozmnožena.

21 — Viz rozsudek High Court of Justice (England & Wales) ze dne 30. července 2004, Navitaire Inc. v. EasyJet [2004] EWHC 1725 [Ch], body 116 a 117.

22 — Viz čtrnáctý bod odůvodnění a čl. 1 odst. 2 této směrnice.

23 — Viz bod 2.4 návrhu směrnice.

24 — Viz bod 3.7 návrhu směrnice.

25 — Tamtéž.

26 — C-5/08, Sb. rozh. s. I-6569.

27 — Bod 39.

28 — Viz čl. 1 odst. 1 směrnice 91/250. Viz rovněž čl. 1 odst. 2 návrhu směrnice.

62. Domnívám se, že tomu tak není.

63. Vrátím se k příkladu počítačového programu umožňujícího rezervovat letenky. Struktura tohoto programu vymezí jeho funkce a popíše vzájemné působení těchto funkcí. Samotná funkce uvedeného programu, totiž aby si uživatel pořídil letenku, bude dána tímto vzájemným působením. Bude třeba ověřit, zda daný let existuje, pokud ano, datum a hodinu, zda ještě zbývají místa atd. Nehledě na povahu a rozsah dané funkce jsem i nadále toho názoru, že na tuto funkci – nebo dokonce vzájemné působení několika funkcí – je třeba nahlížet podobně jako na myšlenku, a že tedy funkce jako taková nemůže požívat autorskoprávní ochrany.

64. Stejně tak mám za to, tuto analýzu nelze zpochybnit na základě povahy a rozsahu odbornosti, duševního úsilí a práce, které byly vynaloženy při koncipování funkce počítačového programu.

65. Připomínám totiž, že čl. 1 odst. 3 směrnice 91/250 stanoví, že počítačový program je chráněn, pokud je původní, v tom smyslu, že je vlastním duševním výtvořem autora. Toto ustanovení upřesňuje, že pro stanovení způsobilosti k ochraně se neuplatní žádné jiné kritérium²⁹. Osmý bod odůvodnění této směrnice konkrétně uvádí, že kritéria uplatňovaná při zjišťování, zda počítačový program je nebo není původním dílem, by neměla obsahovat žádné kvalitativní hodnocení nebo posuzování estetických vlastností programu.

66. Proto jsem toho názoru, že za účelem určení, zda může počítačový program požívat právní ochrany podle autorského práva, je třeba vzít v úvahu nikoli čas a práci vynaložené při koncipování tohoto programu, ani míru odbornosti jeho autora, ale míru originality způsobu, jakým je napsán.

67. V projednávané věci přísluší vnitrostátnímu soudu ověřit, zda společnost WPL tím, že rozmnožila funkce modulů SAS, rozmnožila ve svém systému WPL podstatnou část těch prvků daných modulů, které jsou vyjádřením vlastního duševního výtvořem autora uvedených modulů.

2. K autorskoprávní ochraně programovacího jazyka

68. Předkládající soud si rovněž klade otázku, zda může autorskoprávní ochrany podle směrnice 91/250³⁰ požívat programovací jazyk počítačového programu. Společnost WPL totiž postupovala tak, aby její systém WPL mohl vykládat a provádět příkazy napsané v jazyce SAS.

69. Jak již bylo uvedeno, počítačový program je nejprve vypracován ve formě zdrojového kódu. Tento kód je napsán v programovacím jazyce, který posléze působí jako tlumočnick mezi uživatelem a počítačem. Umožňuje tomuto uživateli napsat příkazy v jazyce, kterému sám rozumí. Předkládající soud vysvětluje, že jazyk SAS sestává z vět, výrazů, možností, formátů a funkcí vyjádřených ve formě jednotných značek (tokenů), totiž znakových řetězců užívaných v souladu s určitými pravidly. Jedním z hlavních druhů těchto značek jazyka SAS je název, například LOGISTIC a UNIVARIATE. Předkládající soud rovněž poukazuje na to, že jazyk SAS má vlastní skladbu a vlastní klíčová slova³¹.

70. Podle Patricka Roussela se „programovací jazyk jako takový [...] podobá vědeckému dílu, teoretické konstrukci, jejímž účelem je uspořádat, vymežit a předat znalosti, aby bylo možné napsat zdrojový kód programového vybavení způsobem srozumitelným člověku a snadno převoditelným na příkazy prováděné počítačem. Programovací jazyk přináší zvláštní metody použití a usnadňuje duševní práci při formulaci a formalizaci zdrojových programů počítače. Nejde – jako v případě počítačového

29 — Viz rovněž čl. 1 odst. 3 návrhu směrnice.

30 — Viz body 67 až 69 předkládacího rozhodnutí.

31 — Viz bod 11 předkládacího rozhodnutí.

programu – o to, aby počítač dospěl ke konkrétnímu výsledku, ale o to, aby byla stanovena pravidla, jak má být formulován program, který umožní k výsledku dospět³².

71. V důsledku toho se mi jeví, že programovací jazyk je funkční prvek umožňující zadávat počítači příkazy. Jak již bylo uvedeno v souvislosti s jazykem SAS, sestává programovací jazyk ze všeobecně známých slov a znaků, které postrádají jakoukoli originalitu. Podle mého názoru je třeba na programovací jazyk nahlížet jako na jazyk, který používá autor románu. Je tedy prostředkem umožňujícím se vyjádřit, není však sám o sobě vyjádřením.

72. Nejsem tudíž toho názoru, že by mohl jako takový být považován za vyjádření počítačového programu, a mohl tak požívat autorskoprávní ochrany podle směrnice 91/250.

73. Podle mého názoru není tato analýza zpochybněna skutečností, že čtrnáctý bod odůvodnění této směrnice uvádí, že se na myšlenky a zásady, na kterých je založena logika, algoritmy a programovací jazyky, ochrana podle uvedené směrnice nevztahuje. Společnost SAS Institute se totiž domnívá, že tento bod odůvodnění na základě výkladu *a contrario* dokládá, že programovací jazyk není vyloučen z autorskoprávní ochrany počítačových programů.

74. Podle mého názoru uvedený bod odůvodnění ve skutečnosti pouze přebírá zásadu, podle níž autorské právo chrání vyjádření myšlenek, nikoli však samotné myšlenky. Programovací jazyk jako takový tudíž nemůže být předmětem ochrany. Naproti tomu však vzhledem k tomu, že je zdrojový kód počítačového programu napsán v programovacím jazyce, je to právě toto vyjádření programovacím jazykem, které bude moci požívat ochrany podle článku 1 směrnice 91/250.

75. S ohledem na předcházející se domnívám, že programovací jazyk jako takový není formou vyjádření počítačového programu, která by mohla být předmětem autorskoprávní ochrany podle tohoto ustanovení.

76. S ohledem na veškeré předcházející úvahy jsem toho názoru, že čl. 1 odst. 2 směrnice 91/250 musí být vykládán v tom smyslu, že funkce počítačového programu ani programovací jazyk nemohou jako takové požívat autorskoprávní ochrany. Vnitrostátnímu soudu přísluší ověřit, zda autor počítačového programu tím, že tyto funkce ve svém programu rozmnožil, rozmnožil podstatnou část prvků prvního programu, které jsou vyjádřením vlastního duševního výtvaru autora.

B – K ochraně formátu datových souborů podle čl. 1 odst. 2 směrnice 91/250

77. Podstatou této otázky předkládajícího soudu je, zda se společnost WPL dopustila porušení autorského práva, když rozluštila formát datových souborů SAS v potřebném rozsahu k tomu, aby mohla napsat zdrojový kód svého vlastního počítačového programu, který čte datové soubory a zapisuje do těchto souborů v tomtéž formátu.

78. Tato otázka mne vede k zamyšlení nejprve nad tím, zda je formát datových souborů jakožto logické rozhraní³³ vyjádřením počítačového programu, které může požívat ochrany podle směrnice 91/250, a poté nad tím, zda může být z tohoto důvodu proveden jeho rozklad (dekompilace) podle článku 6 této směrnice za účelem zajištění interoperability mezi prvky různých počítačových programů.

79. Společnost SAS Institute popisuje formáty datových souborů následovně. Systém SAS uchovává údaje v souborech a tyto údaje z těchto souborů načítá. Aby tak mohl činit, používá tento systém určitý počet formátů údajů, formátů, které byly vytvořeny společností SAS Institute. Uvedené formáty

32 — Viz Roussel, P., „La maîtrise d'un langage de programmation s'acquiert par la pratique“, *Revue Communication Commerce électronique*, č. 4, duben 2005, studie 15.

33 — Zdá se, že účastníci řízení, jakož i předkládající soud připouští, že formát datových souborů SAS je logickým rozhraním.

lze považovat za prázdné formuláře, které musí systém SAS vyplnit údaji zákazníka a na nichž jsou vyhrazena konkrétní místa, do nichž musí být konkrétní informace zapsány, aby tento systém mohl správně soubor číst a zapisovat do něj³⁴.

80. Aby společnost WPL umožnila svému programu přístup k údajům uživatelů uchovávaným ve formátu datových souborů SAS, zajistila, aby její program tomuto formátu rozuměl a mohl jej vykládat.

81. Podle mého názoru směrnice 91/250 nevyklučuje rozhraní z autorskoprávní ochrany. V třináctém bodě odůvodnění pouze uvádí, že myšlenky a zásady, na kterých jsou založeny jednotlivé prvky programu včetně myšlenek a zásad, na kterých jsou založena jeho rozhraní, nejsou chráněny autorským právem ve smyslu této směrnice.

82. Stejně jako společnost SAS Institute jsem toho názoru, že formát datových souborů SAS je nedílnou součástí jejího počítačového programu. Jedenáctý bod odůvodnění uvedené směrnice ostatně uvádí, že části programu, které umožňují vzájemné propojení a interakci mezi jednotlivými prvky programového a technického vybavení, jsou obecně nazývány „rozhraní“. Jelikož je rozhraní – v tomto případě prvky, které vytvářejí a čtou formát datových souborů SAS a zapisují v něm – částí počítačového programu, je vyjádřeno ve zdrojovém kódu v rámci tohoto programu. V důsledku toho platí, že pokud vyjádření rozhraní představuje podstatnou část vyjádření počítačového programu, jak již bylo uvedeno v bodech 59 a 60 tohoto stanoviska, může vyjádření tohoto rozhraní požívat autorskoprávní ochrany podle směrnice 91/250.

83. S tímto je nyní třeba přistoupit k otázce, zda byla společnost WPL na základě článku 6 této směrnice oprávněna provést rozklad za účelem zajištění interoperability mezi systémem SAS a svým systémem WPL.

84. Rozhraní totiž činí interoperabilitu, to znamená schopnost prvků různých počítačových programů³⁵ vzájemně si vyměňovat informace a tyto informace využívat³⁶, možnou. Článek 6 odst. 1 směrnice 91/250 přitom s výhradou splnění určitých podmínek stanoví, že svolení nositele autorského práva k počítačovému programu není požadováno, pokud je rozmnožování kódu nebo překlad formy tohoto kódu ve smyslu čl. 4 písm. a) a b) této směrnice nezbytný pro získání informací nutných k zajištění interoperability nezávisle vytvořeného počítačového programu s jinými programy. Právě to se nazývá rozkladem.

85. Článek 6 odst. 1 směrnice 91/250 představuje výjimku z výlučných práv autora počítačového programu a musí být podle mého názoru vykládán restriktivně. K tomu zákonodárce Unie ve dvacátém prvním a dvacátém třetím bodě odůvodnění této směrnice uvedl, že provedení rozkladu přichází v úvahu jen za jasně vymezených okolností a že rozklad nesmí být proveden způsobem, který by zasahoval do legitimních zájmů nositele práva nebo by byl v rozporu s běžným užitím programu.

86. Rozklad proto přichází v úvahu tehdy, pokud je prováděn nabyvatelem licence, pokud k informacím nezbytným k zajištění interoperability ještě nebyl tomuto nabyvateli licence umožněn snadný přístup a pokud je rozklad omezen na ty části výchozího programu, které jsou k zajištění interoperability nezbytné³⁷.

87. Podle mého názoru dokládá použití slov „nezbytný“ nebo také „nutný“ vůli zákonodárce Unie učinit z rozkladu výjimečný úkon. Podle mého názoru by měl nabyvatel licence prokázat naprostou nezbytnost rozmnožení kódu nebo překladu jeho formy za účelem zajištění interoperability s prvky svého vlastního programu.

34 — Viz bod 96 písemného vyjádření společnosti SAS Institute.

35 — Viz jedenáctý bod odůvodnění směrnice 91/250.

36 — Viz dvanáctý bod odůvodnění uvedené směrnice.

37 — Viz čl. 6 odst. 1 písm. a) až c) směrnice 91/250.

88. Konečně jsem toho názoru, že v důsledku rozkladu nesmí být nabyvateli licence umožněno rozmnožení kódu počítačového programu ve svém vlastním programu. Článek 6 odst. 1 směrnice 91/250 totiž stanoví, že tento postup lze využít za účelem *získání informací nutných k zajištění interoperability*³⁸ mezi prvky různých počítačových programů. V žádném případě nepovoluje rozmnožení kódu počítačového programu.

89. Vnitrostátnímu soudu každopádně přísluší ověřit, zda jsou splněny podmínky vypočtené v čl. 6 odst. 1 písm. a) až c) této směrnice.

90. S ohledem na předcházející poznatky jsem toho názoru, že čl. 1 odst. 2 a článek 6 směrnice 91/250 musí být vykládány v tom smyslu, že za úkon vyžadující schválení není považována skutečnost, že nabyvatel licence rozmnoží kód nebo přeloží formu kódu formátu datového souboru, aby mohl napsat zdrojový kód svého vlastního počítačového programu, který čte datové soubory a zapisuje do těchto souborů v tomto formátu, za podmínky, že je tento úkon naprosto nezbytný za účelem získání informací nutných k zajištění interoperability mezi prvky různých programů. V důsledku uvedeného úkonu nesmí být uvedenému nabyvateli licence umožněno rozmnožení kódu počítačového programu v jeho vlastním programu, což přísluší ověřit vnitrostátnímu soudu.

C – K věcnému rozsahu čl. 5 odst. 3 směrnice 91/250

91. Podstatou otázek předkládacího soudu je, zda výraz „zavádění, zobrazování, provoz, přenos nebo ukládání [...] počítačového programu [do paměti], k němuž je [osoba oprávněná užívat rozmnoženinu počítačového programu] oprávněna“, uvedený v čl. 5 odst. 3 směrnice 91/250 zahrnuje pouze úkony, které je nabyvatel uživatelské licence k počítačovému programu v souladu s touto licencí oprávněn provádět a zda má účel, za kterým jsou tyto úkony prováděny, dopad na možnost nabyvatele uvedené licence se této výjimky dovolávat.

92. Cíl tohoto ustanovení je jasný. Cílem zkoumání, studování nebo zkoušení fungování počítačového programu je zjistit myšlenky a zásady, na nichž je založen kterýkoli z prvků tohoto programu. Uvedené ustanovení rozvádí zásadu stanovenou v čl. 1 odst. 2 této směrnice, podle něhož myšlenky a zásady, na kterých je založen kterýkoliv z prvků počítačového programu, nejsou chráněny autorským právem.

93. Podle mého názoru užitečný účinek čl. 5 odst. 3 uvedené směrnice spočívá v zamezení tomu, aby nositel práv k počítačovému programu prostřednictvím smluvních ujednání nepřímou chránil myšlenky a zásady, na nichž je tento program založen. V tomto ohledu čl. 9 odst. 1 druhá věta směrnice 91/250 uvádí, že veškerá ustanovení, která jsou v rozporu s čl. 5 odst. 3 této směrnice, jsou od počátku neplatná.

94. I když posledně uvedené ustanovení umožňuje osobě k tomu oprávněné zjistit myšlenky a zásady, na nichž je založen kterýkoli z prvků počítačového programu, nic to nemění na tom, že této možnosti stanoví určitý rámec³⁹. Tato osoba proto může fungování programu zkoumat, studovat nebo zkoušet v rámci *úkonů, které je oprávněna provádět*⁴⁰.

95. Jsem toho názoru, že se výraz „zavádění, zobrazování, provoz, přenos nebo ukládání [...] počítačového programu [do paměti], k němuž je [osoba oprávněná užívat rozmnoženinu počítačového programu] oprávněna“, vztahuje k úkonům, s nimiž bylo vysloveno svolení podle čl. 4 písm. a) a b)

38 — Zdůraznění provedeno autorem tohoto stanoviska.

39 — Viz rovněž osmnáctý bod odůvodnění směrnice 91/250.

40 — Zdůraznění provedeno autorem tohoto stanoviska.

a čl. 5 odst. 1 směrnice 91/250. Výlučná práva nositele totiž zahrnují právo činit některé úkony a udělit k takovým úkonům svolení⁴¹. Pouze uvedenému nositeli přísluší určit tyto úkony v licenci, kterou poskytne. Může například udělit svolení s rozmnožením svého počítačového programu, nikoli však s jeho překladem nebo zpracováním.

96. Některé úkony kromě toho podle čl. 5 odst. 1 uvedené směrnice nevyžadují s výhradou zvláštních smluvních ujednání svolení nositele, pokud jsou nezbytné k tomu, aby oprávněnému nabyvateli umožnily užívat počítačový program způsobem, ke kterému je určen, včetně opravy chyb. Zákodárce Unie v sedmnáctém bodě odůvodnění směrnice 91/250 upřesnil, že úkony spočívající v nahrávání a provozování nezbytném k tomuto využití nesmí být smluvně zakázány.

97. S ohledem na tyto poznatky se tudíž domnívám, že se výraz „zavádění, zobrazování, provoz, přenos nebo ukládání [...] počítačového programu [do paměti], k němuž je [osoba oprávněná užívat rozmnoženinu počítačového programu] oprávněna“, vztahuje k úkonům, k nimž tato osoba získala svolení nositele práva, jakož i k úkonům spočívajícím v nahrávání a provozování nezbytným k využití počítačového programu způsobem, ke kterému je určen.

98. Předkládající soud si mimoto klade otázku, zda má účel, za kterým bylo fungování počítačového programu zkoumáno, sledováno nebo zkoušeno⁴², dopad na možnost dovolávat se výjimky stanovené v čl. 5 odst. 3 směrnice 91/250.

99. Jak již bylo uvedeno, cílem tohoto ustanovení je umožnit zjištění myšlenek a zásad, na kterých je založen kterýkoli prvek počítačového programu, aniž přitom dojde k porušení výlučných práv autora tohoto programu.

100. Podle mého názoru ze znění i ze systematiky uvedeného ustanovení vyplývá, že účinek tohoto ustanovení nemůže spočívat v tom, že osobě oprávněné užívat rozmnoženinu počítačového programu je umožněn přístup k takovým informacím chráněným autorským právem, jako je zdrojový nebo strojový kód.

101. V důsledku toho jsem s ohledem na veškeré výše uvedené poznatky toho názoru, že čl. 5 odst. 3 směrnice 91/250 ve spojení s čl. 4 písm. a) a b) a čl. 5 odst. 1 této směrnice musí být vykládán v tom smyslu, že se výraz „zavádění, zobrazování, provoz, přenos nebo ukládání [...] počítačového programu [do paměti], k němuž je [osoba oprávněná užívat rozmnoženinu počítačového programu] oprávněna“, vztahuje k úkonům, k nimž tato osoba získala svolení nositele práva, jakož i k úkonům spočívajícím v nahrávání a provozování nezbytným k využití počítačového programu způsobem, ke kterému je určen. V důsledku zkoumání, studování nebo zkoušení fungování počítačového programu v souladu s tímto ustanovením nesmí být osobě oprávněné užívat rozmnoženinu tohoto programu umožněn přístup k takovým informacím chráněným autorským právem, jako je zdrojový nebo strojový kód.

D – K ochraně uživatelské příručky k počítačovému programu podle čl. 2 písm. a) směrnice 2001/29

102. Podstatou otázek předkládajícího soudu je, zda musí být čl. 2 písm. a) směrnice 2001/29 vykládán v tom smyslu, že rozmnožení určitých prvků – k němuž dochází v počítačovém programu nebo uživatelské příručce – popsanych v uživatelské příručce k jinému počítačovému programu představuje porušení autorského práva k poslední uvedené příručce.

103. Příručky SAS jsou technickými díly, která vyčerpávajícím a podrobným způsobem dokumentují fungování všech částí každého modulu SAS, nutné vstupní údaje a případně očekávané výstupní údaje. Mají utilitární charakter a jsou vypracovány, aby uživatelům poskytly velké množství informací o vnějším chování systému SAS. Neobsahují informace o vnitřním chování uvedeného systému.

41 — Článek 4 písm. a) a b) této směrnice.

42 — Tyto účely jsou vypočteny v sedmé otázce písm. a) až g).

104. Předkládající soud uvádí, že každá z příruček SAS je původním literárním dílem, které požívá autorskoprávní ochrany podle směrnice 2001/29.

105. Článek 2 písm. a) této směrnice stanoví výlučné právo autora udělit svolení s rozmnožováním jeho děl „jakýmikoliv prostředky a v jakékoliv formě“, nebo toto rozmnožování zakázat. Podle mého názoru skutečnost, že tvrzené porušení autorského práva se týká rovněž rozmnožování příruček za účelem vytvoření díla v jiné formě, jako například počítačového programu, nevylučuje takovéto rozmnožování z oblasti působnosti uvedené směrnice.

106. Soudní dvůr již totiž měl příležitost vyjádřit se k rozsahu ochrany stanovené v článku 2 směrnice 2001/29 ve výše uvedeném rozsudku Infopaq International. Uvedl, že podle dvacátého prvního bodu odůvodnění této směrnice je třeba úkony, na které se vztahuje právo na rozmnožování, pojímat široce. Tento požadavek na široké vymezení uvedených úkonů se ostatně vyskytuje i ve znění článku 2 uvedené směrnice, který užívá takové výrazy jako „přímé nebo nepřímé“, „dočasné nebo trvalé“, „jakýmikoliv prostředky“ a „v jakékoliv formě“⁴³.

107. V důsledku toho musí být ochrana podle článku 2 směrnice 2001/29 poskytnuta v rozsahu, který podle mého názoru zahrne jak rozmnožení některých prvků v příručce k jinému počítačovému programu, tak rozmnožení těchto prvků v samotném počítačovém programu.

108. Otázkou nyní je, zda společnost WPL tím, že do příručky WPL a do systému WPL převzala některé z prvků obsažených v příručkách SAS, porušila autorské právo, které společnost SAS Institute má k posledně uvedeným příručkám.

109. Jak bylo uvedeno v bodě 43 tohoto stanoviska, autorské právo je vedeno zásadou, že autorskoprávní ochrana se vztahuje na vyjádření, a nikoli na myšlenky, postupy, metody fungování nebo na matematické pojmy jako takové.

110. Předkládající soud v projednávané věci poukazuje na to, že společnost WPL z příruček SAS převzala zejména klíčová slova, skladbu, příkazy a kombinace příkazů, možnosti, implicitní hodnoty, jakož i smyčky, aby je rozmnožila ve svém programu, jakož i v příručce WPL.

111. Podle mého názoru nemohou tyto prvky jako takové požívat autorskoprávní ochrany.

112. Pokud jde totiž o programovací jazyk, bylo v bodech 69 a 70 tohoto stanoviska uvedeno, že sestává ze slov, znaků a že má vlastní pravidla skladby a používá vlastní klíčová slova.

113. Možnosti stanovené v případě různých příkazů představují formu dílčího jednání ve vztahu k danému příkazu. Tato dílčí jednání umožňují rozhodovat o podrobnostech vyžádaného jednání. Za tímto účelem stačí za označení příkazu doplnit slova.

114. Pokud jde o implicitní hodnoty použité pro případ, že uživatel konkrétní příkaz nebo možnost neupřesní, tyto implicitní hodnoty systému SAS umožňují, aby bylo od označení příkazů, možností nebo označení údajů za určitých okolností upuštěno, přičemž uvedené hodnoty chybějící parametry nahrazují.

115. Pokud jde o výběr statistických operací, z vyjádření předložených společností WPL vyplývá, že provádění statistických operací je zajišťováno příkazy psanými v jazyce SAS. Příručky SAS zahrnují popis každé ze statistických operací, která byla přidána k následným verzím systému SAS. Systém WPL nabízí stejný výběr statistických operací uživatelům, kteří píšou programové aplikace v jazyce SAS. Systém WPL nerozmnožuje popis těchto statistických operací, ale pouze tyto operace provádí.

43 — Body 41 a 42.

116. Podle společnosti WPL dále matematické vzorce obsažené v příručkách SAS popisují výstup, který bude na základě vstupních údajů vypočítán. Nejedná se o kód programu, který je nezbytný pro provádění řady výpočtů. Matematický vzorec totiž může být uplatněn mnoha způsoby. Programátoři společnosti WPL napsali zdrojový kód, který je schopen provádět výpočty tak, jak jsou popsány v matematických vzorcích.

117. Konečně, systém SAS obsahuje zvláštní statistickou operaci, která se po osmi smyčkách ukončuje. V rozsahu, v němž má tato hodnota podle společnosti WPL dopad na konečný výsledek, vytvořili programátoři po přečtení příruček SAS zdrojový kód, který je rovněž schopen provést osm smyček.

118. Z veškerých těchto úvah vyplývá, že tyto různé prvky – podle mého názoru – odpovídají myšlenkám, postupům, metodám fungování nebo matematickým pojmům. Nemohou tudíž jako takové požívat autorskoprávní ochrany poskytnuté v souladu s čl. 2 písm. a) směrnice 2001/29.

119. Naproti tomu vyjádření těchto myšlenek, těchto postupů, těchto metod fungování nebo těchto matematických pojmů může být předmětem ochrany podle tohoto ustanovení, pokud se vyznačuje originalitou.

120. Teprve výběr, uspořádání a kombinace takových prvků totiž autorovi umožňují, aby vyjádřil svého tvůrčího ducha originálním způsobem a aby dosáhl výsledku, který představuje duševní výtvar⁴⁴.

121. Vnitrostátnímu soudu každopádně přísluší ověřit, zdali je tomu tak v projednávané věci.

122. S ohledem na předcházející navrhuji Soudnímu dvoru, aby rozhodl, že čl. 2 písm. a) směrnice 2001/29 musí být vykládán v tom smyslu, že rozmnožení určitých prvků – k němuž dochází v počítačovém programu nebo uživatelské příručce – popsaných v příručce k jinému počítačovému programu může být porušením autorského práva k poslední uvedené příručce, jestliže – což přísluší ověřit vnitrostátnímu soudu – takto rozmnožené prvky jsou vyjádřením vlastního duševního výtvaru autora.

V – Závěry

123. S ohledem na veškeré předcházející poznatky navrhuji Soudnímu dvoru, aby na otázky položené ze strany High Court of Justice (England & Wales), Chancery Division, odpověděl následovně:

- „1) Článek 1 odst. 2 směrnice Rady 91/250/EHS ze dne 14. května 1991 o právní ochraně počítačových programů musí být vykládán v tom smyslu, že funkce počítačového programu ani programovací jazyk nemohou jako takové požívat autorskoprávní ochrany. Vnitrostátnímu soudu přísluší ověřit, zda autor počítačového programu tím, že tyto funkce ve svém programu rozmnožil, rozmnožil podstatnou část prvků prvního programu, které jsou vyjádřením vlastního duševního výtvaru autora.
- 2) Článek 1 odst. 2 a článek 6 směrnice 91/250 musí být vykládány v tom smyslu, že za úkon vyžadující schválení není považována skutečnost, že nabyvatel licence rozmnoží kód nebo přeloží formu kódu formátu datového souboru, aby mohl napsat zdrojový kód svého vlastního počítačového programu, který čte datové soubory a zapisuje do těchto souborů v tomto formátu, za podmínky, že je tento úkon naprosto nezbytný za účelem získání informací nutných k zajištění interoperability mezi prvky různých programů. V důsledku uvedeného úkonu nesmí být uvedenému nabyvateli licence umožněno rozmnožení kódu počítačového programu v jeho vlastním programu, což přísluší ověřit vnitrostátnímu soudu.

44 — Viz v tomto smyslu výše uvedený rozsudek Infopaq International (bod 45).

- 3) Článek 5 odst. 3 směrnice 91/250 ve spojení s čl. 4 písm. a) a b) a čl. 5 odst. 1 této směrnice musí být vykládán v tom smyslu, že se výraz ‚zavádění, zobrazování, provoz, přenos nebo ukládání [...] počítačového programu [do paměti], k němuž je [osoba oprávněná užívat rozmnoženinu počítačového programu] oprávněná‘, vztahuje k úkonům, k nimž tato osoba získala svolení nositele práva, jakož i k úkonům spočívajícím v nahrávání a provozování nezbytným k využití počítačového programu způsobem, ke kterému je určen. V důsledku zkoumání, studování nebo zkoušení fungování počítačového programu v souladu s tímto ustanovením nesmí být osobě oprávněné užívat rozmnoženinu tohoto programu umožněn přístup k takovým informacím chráněným autorským právem, jako je zdrojový nebo strojový kód.
- 4) Článek 2 písm. a) směrnice 2001/29/ES Evropského parlamentu a Rady ze dne 22. května 2001 o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti musí být vykládán v tom smyslu, že rozmnožení určitých prvků – k němuž dochází v počítačovém programu nebo uživatelské příručce – popsanych v příručce k jinému počítačovému programu může být porušením autorského práva k posledně uvedené příručce, jestliže – což přísluší ověřit vnitrostátnímu soudu – takto rozmnožené prvky jsou vyjádřením vlastního duševního výtvoru autora.“